

Leider

Sinds deze week is Erdogan onbetwist de sterke man van Turkije. 'Gevaarlijke ontwikkeling', somberen de commentatoren – en ik somber vanzelf met hen mee. Niet alleen vanwege Erdogans snode plannen met de Koerden en de persvrijheid. Ook omdat ik simpelweg al ga griezelen zodra ik het woord 'sterke leider' hoor - een primaire reactie die ik deel met heel veel Nederlanders. Voor de Turken ligt dat kennelijk anders, en het lijkt me een kwestie van fatsoen om ervan uit te gaan dat Turken niet dom zijn. Afwegingen zullen verschillen als er in de buurt een verschrikkelijke burgeroorlog woedt.

Hoe benarder en explosiever de situatie waarin je land zich bevindt, des te rationeler wordt het om te kiezen voor een sterke man of vrouw. Want in zo'n situatie is de kans op een acute crisis het grootste. En op precies dat soort momenten heeft een land wel degelijk een leider nodig. Dan wil je iemand waarvan je haast instinctief kunt geloven dat hij of zij stand zal houden in de storm. Dan wil je je vooral veilig kunnen voelen bij de leider. Net zoals vroeger bij papa en mama.

We doen alsof politiek over ideeën gaat, en dat is ook zo. Maar er zit ook een affectieve, om niet te zeggen instinctieve kant aan politiek. Daarbij draait het om het gevoel dat een politicus je geeft, de emoties die hij of zij bij je opwekt. Een politicus kies je niet alleen op basis van ideeën, maar altijd ook op basis van je onderbuik. En wie weet is dat heel *verstandig*.

Al een tijdje probeer ik bij wijze van privé-experiment voor mezelf te formuleren wat deze of gene leider instinctief bij me oproept. Kan ik rust en vertrouwen voelen als ik hem of haar zie, of raak ik juist geagiteerd? Dat is mijn persoonlijke lakmoesproef. Vandaar waarschijnlijk dat een item in *Zondag met Lubach* van een paar weken geleden mij zo trof. We zien Geert Wilders rondlopen op een of ander marktplein. Vanuit het volk roept een grote brede vrouw naar hem: 'Géért! Géért!' 'Het lijkt wel een lokroep', lacht Lubach. Hij laat haar kreet nog een paar keer horen, waarbij we in plaats van het Wilders-clipje een plaatje krijgen te zien van een meeuw die haar snavel openspert. Sinds die uitzending typeert dat schelle 'Géért! Géért!' voor mij de psychologische dynamiek tussen Wilders en zijn volgelingen.

Vergelijk dat eens met wat Obama uitstraalt. Hoe hij ruimte inneemt in die kerk, als hij *Amazing Grace* zingt. Hoe waardig hij woedend is als hij de natie toespreekt na het zoveelste schietincident op een middelbare school. Op zulke momenten betoont hij zich voor mij een leider, omdat hij vertrouwen inboezemt door *hoe* hij daar staat. Buiten alle woorden om brengt hij ontspanning en troost. Ik word als een kind: bij hem kan ik wegkruipen, want op zijn impulsen kan ik vertrouwen (hoop en geloof ik even).

De mooiste demonstratie van deze specifieke kracht van Obama zie ik in een al wat ouder YouTube-filmpje: Obama loopt rond op een of ander marktplein (kennelijk het lot van politici) als hij onder het publiek een moeder met huilende baby ontwaart. Obama pakt de baby van haar over, legt het babyhoofdje op zijn schouder, en de baby stopt met huilen. Daar hoeft Obama niets voor te zeggen. Daar hoeft hij alleen maar voor te zijn.

Jammer maar waar: leiders zijn soms nodig. Als het goed is, zijn *wij* het die die leiders in stelling hebben gebracht. Vandaar een ongevraagd stemadvies: buig je niet alleen over beloftes en ideeën,

maar vraag jezelf ook af wat een potentiële leider instinctief bij je oproept. Laat hij je krijzen? Of weet hij de paniekerige angst die ergens in ieder van ons huist te sussen?

Marjan Slob

© Marjan Slob, gepubliceerd op 8 november 2015 in de webeditie van *de Volkskrant*